

Observatoriulu esse de done ori in septimana, mercurea si sambat'a.

Pretilu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in lăintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singlaratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate, se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu in Sibiu.

Nr. 77.

Sibiu, 23/5 Octobre 1878.

Anulu I.

Economia Politică.

(Urmare.)

Capitolulu VI.

Economia politica nu se ocupa de catu numai de avutiile apropiate si schimbaciõe.

Am disu, ca avuti'a si valõrea sunt ideile constitutive a le economiei politice.

Toti economistii au facutu deosebire intre doue feluri de avuti; unele sunt de domeniulu comunu, precum sunt: ap'a marei, lumin'a sórelui etc., bunuri, cari n'au fostu date egalul la toti ómenii, precum o probéza diversitatea situatiuniloru geografice si diferinti'a climeloru. Inse ele, desí sunt inpartite in modu inegale asupra pamentului, totusi sunt comune pentru aceia, cari se folosescu de ele. Ele nu constituie unu obiectu de schimbu nici intre ele, nici cu ceilalti ómeni. Acésta natura a bunurilor nu póte fi indiferenta pentru economistu. Din contra se póte dice, ca, pentru elu, acele bunuri sunt avutiile par excellence, pentru ca ele sunt castigate fara greutãti. Ferice de omenime, candu ea póte inmultí numerulu si avantajele acelor bunuri. Inse sciinti'a n'are nemicu a dice despre acele avuti. Ele sunt folosite, acésta este totu. Tóte valorile, care intra in circulatiune, au aceste semne distinctive: 1-o cà ele au costatu pãna ce au fostu castigate si 2-o cà sunt apropiate, cà adeca, ele apartienu cuiva cu escluderea lumei intregi. Cineva nu vinde decâtu aceea ce este alu seu. Cineva nu cumpera ceva, decâtu numai cu ajutoriulu unui bunu pe care 'lu posedu.

Va fi deci lesne a intielege, cà faptul primitivu care servece cà punctu de plecãre pentru tóte celelalte fapte economice, este proprietatea.

Proprietatea nu este numai uniculu fundamentu alu societãtii omenesti, ea este adeverat'a basa a economiei politice si acésta se fia bine intielesa.

Capitolulu VII.

Despre proprietate.

Noi vomu examina proprietatea din doue puncte de vedere principale, si adeca o vomu considera cà principiu si ca dreptu si apoi o vomu privi in efectele sale si din punctulu de vedere alu utilitatii sociale. Ar fi o eróre si periculosu voindu cineva se separeze aceste doue ordine de rationamentu,

tienduse exclusivu numai de unulu din ele. Ar fi o mare inconsecintia a recunõsce avantajele proprietãtii si a ignora in acelasiu momentu justiti'a ei. Armonia intre justulu si utilulu este stéu'a conducetóre a economiei politice, careia trebuie se urmeze cu constantia.

I. Despre dreptulu proprietãtii.

Dreptulu si legea diferu. Dreptulu esista inaintea legi si 'i servece cà fundamentu. Fara indoiala, cà consideratiuni de utilitate generala ocupa o parte mare a legislatiunei, inse acelea au o basa diferita, ceea ce se póte vedea in dreptulu penalu, care sanctionéza pe tóte celelalte. O ideia morala, deosebita de aceea a securitatii, autorizéza pe legislatoru se pedepsésca. Legea, care judeca nu numai efectele ci si gradulu de premeditare a unei actiuni, imprumuta in modu evidentu deosebitele sale calificatiuni dela consciinti'a interna. Chiaru candu nu aru esiste nici unu codu, assassinatulu totu aru remanea o crima: si acésta nu s'aru putea negã, fãra de a negã in acelasiu tempu realitatea legi naturale, prescriptiunile justului si distingerea intre bine si reu. Totu asia este si cu furtulu: nu este de lipsa a cunõsce codulu pentru de a sci, ca elu este o actiune culpabila, chiaru in casulu, candu elu aru procura spoliatoriulu celui mai seracu advantage si spoliatulu fõrte avutu numai o pierdere neinsemnata. Aici perversitatea actului nu este totu-deauna in proportiune cu nocuitatea — stricatiunea — ce o causéza. Este siguru, cà fara sanctiunea legiloru, care punu forti'a in serviciulu dreptului, acesta ar fi adesea calcatu in picioru prin violentia, precum era mai inainte si mai multu inca cu càtu cineva se apropie mai tare de originea societãtiloru. Si acésta ce probéza alta, decâtu cà omulu pune adesea interesulu seu realu séu pretinsu mai pre susu de aceea, ce elu scie cà este justu? A pretinde, cà nu esista dreptulu naturalu, pentru cà fara lege, dreptulu nu ar fi respectatu, inse néza a rationa falsu.

Apropriatiunea si asimilarea este o fapta universalã. Plantele si animalele nu potu traí, decâtu apropiandu-si aceea, ce este necesaru esistintiei lor. Aru trebui deci ca omulu se faca exceptiune dela legea acésta ne apropiãndu-si nemica, ce 'i este necesaru pentru esistinti'a sa. Acésta necesitate nu póte si nu este contestata. A ceea ce se

pretinde dela omu este cà proprietatea lui se fia individualã. Si in fondu pentru ce se aiba ea unu altu caracteru? In ceea-ce privesce pe omu, apoi apropiatiunea se schimba in proprietate, dupa modelulu cum filosofii numescu eu-lu nostru. Deosebirea de eu si tu implica si pe aceea de alu meu si alu teu. Déca omulu este proprietariulu firescu alu facultãtiloru sale elu este totu-odata si alu esercitiului acelor facultati, de unde urméza libertatea labõrei, acésta prima a tuturor proprietãtiloru. Si in fine, cum nu va fi elu si proprietariulu productului castigatu prin esercitiulu facultãtiloru sale, séu, cu alte cuvinte, alu fructeloru labõrei sale, fia ca le consuma immediatu séu acumulandu-le prin pastrare, ceea ce insemnéza cà le capitaliséza? Acésta legatura pare a fi nedisolubila si déca, precum dicu cu dreptu cuventu aparatorii proprietãtii, ea este unu faptu universalu, care esista in totu loculu, asemenea unei sementie pe care civilizatiunea va face se incoltiésca, urméza ca ea se fia si o fapta necesara a carei principiu este basatu pe natur'a omenésca.

A ceea ce se opune demonstratiunei principiulu proprietãtii basatu pe dreptu, nu este numai nesuficientia, obiectiune pe care avemu a o apretia, ci diverginti'a esplicatiuniloru, care s'au prezentatu. Dreptulu, se dice, dreptulu adeveratulu lasa locu mai multoru sisteme. Inse, déca se póte proba, cà acele sisteme sunt intr'o concordantia cu multu mai mare intre ele, decâtu cum se crede de comunu; déca acele origini diverse se potu reduce la unitate si n'aru fi decâtu deosebitele grade a le aceluasi principiu, atuncea obiectiunea 'si aru pierde valõrea, si dreptulu aru castiga unu gradu de certitudine científica. Acésta ne vomu incerca noi a proba in pucine cuvinte. Se audimu ce dicu despre dreptulu de proprietate, filosofii, jurisconsultii si economistii. Se ascultamu ce dice filosof'a moderna prin organulu unuia din cei mai illustri interpreti ai sei.*)

Omulu asia de slabu si micu materialminte in faci'a naturei se simte si se scie mare prin inteligentia si libertate. Redicatu in proprii sei ochi prin sentimentele sale, elu se tiene mai superioru obiecteloru ce'lu incongiura; elu isi dice, cà ele n'au altu pretiu, decâtu acela pe care li'lu dà

*) Victor Cousin: Justice et Charité.

Foisiór'a „Observatoriului“.

O partia de siach.

I. In Escorial. Regele Filipu II. jucã siach in Escorial. Ruy Lopez, unu preotu de rangu inferioru, dar fõrte indemanaticu in siach, erã contrariulu regelui; densulu, cà unu favoru deosebitu, ii erã permis a ingenunchiã, pe candu nobili curtii steteau cà privitori giuru impregiuru in petiõre. Pe feciele si 'n tóta tienut'a loru se observã o incordãre, carea semenã prea multu a ingrigire, in catu gãceai usioru, ca nu sunt atrasi aici singuru pentru interesulu jocului.

Erã o diminétiã minunata si aerulu aromatu de mirosulu portocaliloru inforitori. Perdelele violete de la ferestrele salei pompõse slabeau incatu-va puternicele radie ale sórelui, cu tóte acestea, lumin'a-i amicabila pareã a nu fi in consonantia cu dispositi'a regelui, càci fruntea lui se intunecã din ce in ce, si din timpu in timpu privirea-i furiõsa se intorcea spre usi'a salei.

Nobili de curte perseverau in tacere. Numai din candu in candu isi aruncau priviri de consentire.

Societatea nu erã de locu animata; puteai recunõsce d'odata, ca spiritele tuturor celoru presenti sunt cuprinse de unu cugetu seriosu. Se pareã, ca nime nu e atentu spre jocu, decatu Ruy Lopez, carele, plecatu asupra tablei de siach se legana intre dorulu d'a invinge si intre supunerea, ce detoresce Majestatii Sale catholice. Nu se audiã de catu scomotulu linu provocatu prin miscarea figuriloru din partea jucãtoriloru — d'odata . . . usi'a se deschide si intra unu barbatu d'unu aspectu duru si intunecat, pasiesce spre rege si cu supunere ascépta permissiunea d'a puté vorbí catra Maj. Sa.

Aparinti'a acestui individu se pareã, ca a produsu óre-care spaima intre cei presenti; urmarea fũ o miscare generalã intre densii.

Nobili se trasera indereptu cu superbia si, cateva

momente, sentimentulu dispretilu invinge asupra etichetei. Cugetai, ca de odata a intratu in mijloculu loru o bestia selbatica séu urgisita. In fapta, persón'a nou — venitulu si erã de natura a produce astfelu de sentimente.

Figur'a lui erã inalta, osõsa, de constructia herculeana si imbracatu intr'o blusa de piele négra. Trasa-turile-i ordinare, lipsite de ori-ce scanteia de spirit, tradau pasiunile si inclinãrile lui dejositoare, de alta parte unu semnu mare, incependu de la géna pana la falca, pierdutu in barb'a-i négra-stufõsa, faceã cà faci'a se i-apara cu multu mai selbatica.

Filipu se 'ntõrse, ca se 'lu agraésca dar vocea-i legãnata tradã o iritatiune interna ne indatinata; unu torinte electricu loví intrég'a societate, càci . . . nou venitulu, in care cugetai, ca puterea fisica este incorporata, nu erã altulu, decâtu Fernando Calavarez gãdele Spaniei.

„E mortu dejã?“ intrebã in fine Filipu, fortiandu-si vocea. Pe cei presenti i-cuprinse unu fioru rece prin tóte membrele.

„Nu inca Sire,“ response Fernando, facundu unu complimentu respectuosu inaintea regelui. „Elu isi pretinde dreptulu de Grandu alu Spaniei si eu nu mi-potiu indepliní oficiulu asupra unui individu in a carui vine curge sange de Hidalgo, lipsindu-mi comãnde ulteriõre din partea M. Võstre.“

Gãdele facũ unu non complimentu.

Unu murmuru de aprobãre sburã prin sirulu Grandiloru adunati. Sangele castilianu fierbeã in vinele loru reflectandu-li-se pe frunti ca o aureola invapaiata. Iritatiunea erã generalã. Tinerulu Alonzo de Ossuna dete mai antãiu expressiune sentimentulu loru, prin aceea, ca'si puse peleri'a pe capu. Maioritãtea Grandiloru presenti imitãrã acestu exemplu indrasnetiu si penelõ albe undulãu d'asupra capeteloru superbe, dovéda ca purtãtorii loru sunt' resoluti a si-aperã tóte privilegiale, intre care erã si acela, ca Grandii Spaniei potu stã cu capetele acoperite inaintea Domnitoriu loru.

Regele loví in mésa incatu se mestecã tóte fi-

gurile. „Este condamnatu prin consiliulu nostru regescu: ce mai vrea tradatoriulu?“

„Sire“ response gãdele, „pretinde mórte de secùre cum se cuvinte unui Grand, ér nu de fune; pe langa aceea doresce, cà ultimele trei ore din viétia se le petréca cu unu preotu.“

„Fia“ adause Filipu ceva mai usiuratu. „Dar, spiritalulu nostru, inca nu este la densulu, dupa cum am ordonat?“

„Da, Sire,“ reflectã Fernando „santulu parinte e la densulu, dar ducele nu voesce se aiba in giurulu seu pe St. Diaz de Silva. Nu vrea se primésca absolutiunea de la unu preotu sub rangulu de episcopu; dice c'asia se cuvinte unui nobilu condamnatu la mórte pentru inalta tradare.“

„Asia e, aceea e dreptulu nostru,“ afirmã superbulu Ossuna cu curagi, „si dreptulu acesta ilu pretindemu de la regele in numele consangénului nostru.“

Vorbele acestea pareau a fi signalulu unei rescõle generali.

„Drepturile nõstre si equitatea regelui sunt nedespartibili“ response Don Diego de Tarrasez, Conte de Valencia, unu betranu de statura giganticã, radiematu pe spad'a-i de Toledo tienendu in mana batiulu de mare Connetable alu Spaniei.“

„Drepturile si privilegiale nõstre!“ strigãrã Grandii si cà si repetite de echo, cuvintele aceste sburau neintreruptu pe la urechile regelui, pãna candu acésta se radica de pe scaunu-i de abanosu si fõrte emottonatu strigã: „Pe spiritulu lui St. Jago, am juratu, ca nici nu voiu mancã, nice nu voiu bé, pãna nu mi se va aduce capulu incruntat a lui Don Guzman, a tradatoriulu! Am disu, si asia va fi! Don Tarrasez a vorbitu bine; . . . in equitatea regelui zace garanti'a drepturiloru pentru supusi! — Mare Connetable, care episcopu este mai aprõpe?“

„Sire, eu am d'a face mai multu cu castrele decatu cu biseric'a,“ response scurtu intrebãtulu. „Eleimosinariulu M.-Võstre, Don Silva, care e si de faciã, desiguru va sci da desluciri mai bune de catu mine.“

Coloniile Italiene.

Subtu acestu titlu aflamu in „Romanulu“ urmatoriu articulu interesantu:

„Am vediutu cu placere ca press'a romana a inceputu se trateze cestiunea fórte importanta a colonisarii italiene in tíera romanésca. „Romanulu“ a esprimat u opiniune favorabile acestei idei. „Reforma“ si „Dunarea“ au anuntiatu ca acesta este scopulu principálu alu sosirei mele in Bucuresci.

Unicuique suum. Celu d'intaiu Romanu, care a vorbitu despre acestu argumentu, a fostu onorabilulu deputatu si vechiu amicu alu meu d. Vasile Maniu, la 1857, in Disertatiunea istorico-critica asupra origineloru romane. Si intr'o alta carte publicata la 1869 (Missiunea Occidentului latinu in Orientulu Europei, pag. 92), d. Maniu dice prea bine: Faca consangeniile nostri apuseni ca eroica sentinela a latinismului (Romani'a) se primésca intariri noi, prin o noua plantatiune pe lini'a Danubiului pana in Marea-Négra.“ Ensusi d. Maniu, d. Misailu si d. Hajdeu au desvoltatu de multe ori aceiasi idea in Column'a lui Trajanu.

Acesta era unulu dintre scopurile ce 'si propunea Societatea italo-romana pe care eu m'amu incercatu a o infiintia in 1862 si careia ii dedesera numele lorú ómeni insemnati, ca Mamiani, Fiorelli, Pessina, si altii. Societatea nu s'a potutu stabili atunci, din nisce cause ce ar fi prea lungu a le espune aici.

Candu, in luna lui Ianuaru 1877, amu venitu éra dupa o absintia de mai multi ani, in tíer'a romanésca ca se iéu intielegere cu patriotii romani cei mai insemnati, despre aducerea colonistiloru italieni, ideia mea a fostu aprobata de ómeni politici din tóte partidele, printre care erau d. Ioanu Bratianu si d. Cogalnicénu, ca si d. B. Boerescu si d. Cantacuzino. Déru atunci imprejurarile politice au impedicatu realizarea proiectului meu. Acum din contra imprejurarile sunt favorabile si voru fi si mai multu candu Dobrogea va forma o parte integranta a Romaniei.

Din timpurile cele mai departate, doue séu mai multe elemente au fostu amestecate in Dobrogea. In tempulu imperatorului Augustu, era elementulu geticu si sarmaticu. Pe urma, elementulu romanu a succedatu celui geticu. Poetulu Ovidiu, care a fostu esilatu in Dobrogea, dice „dicici getice sarmaticeque loqui,“ am invetiatu se vorbescu limb'a getica si cea sarmatica. D'acum inainte elementulu latinu trebuie se predomnésca acolo. Pentru scopulu acesta o colonisare italiana in partile sanetóse ale Dobrogei si langa Marea-Négra va fi fórte folositoré.

Eu am declaratú atunci, si acum ér' declarú, cá Italianii voru veni in Romani'a nu ca simpli lucratori, déru ca adeverati coloni. Trebuie se gasésca aici acelési conditiuni pe care le ofere Americ'a meridionale, unde au emigratu de cati-va ani incóce mii si mii de Italiani. Trebuie adeca se devie proprietarii pamentului ce voru munci, si intr'unu timpu scurtu cetatiani romani. Atunci, ei

de Medina Sidonia, este tradatoriu, si, inca astadi, se móra cá tradatoriu!“

„Episcopo,“ continuá catra Ruy Lapez, „éta inelulu meu prin care ducele te va recunósce de Episcopu, si D-Vóstra, domnii mei, aveti de reflectatu ceva facia de cursulu justitiei prescristu de monarchulu vostru?“

Tacura cu totii. Ruy Lapez merse dupa gáde si regele isi reocupa locul facandu semnu unui favoritu se continue parti'a in locul preotului. Don Ramirez conte de Biscaja, ingenuchiá pe perinutia vis-à-vis de scaunulu regelui.

„Cu ajutorulu jocului de siachu si in societatea D-Vóstra, domniloru, speru, ca va trece usioru timpulu“ dice regele zimbundu. „Nu cumva óre-care din D-Vóstra se parasésca sal'a inainte de rentórcerea lui Calavarez! Bucuri'a mea nu ar fi completa, déca ar lipsi vre-unulu din D-Vóstra.“

Cu acésta observare ironica Filipu isi incepú joculu cu Don Ramirez, ér Grandii, usteniti, se grupara, cá la inceputulu naratiunei, in giurulu jucatoriloru.

In timpulu acesta, pe episcopulu improvisatu Calavarez ilu conducea in chili'a captivului duce. Ruy Lopez mergea cu capulu plecatu; elu mai multu semená unui criminalu terétu naintea judecatii, de catu unui episcopu denumitu de curundu. Visá elu óre? . . . Nu, nu; posomoritul Calavarez, care pasiá inainte lui érá in adeveru realitatea infioratóre si, de d'odata cu nóu-a-i dignitate, ii reamintea conditiunea spaimentatóre sub care o primise pe aceea.

Si candu pasii lorú resunara in boltiturele carcerului se rugá lui Ddieu si tuturor santiloru, se se deschida pamentulu si se lu-inghita de viu cá se nu fia silitu a intetí mórtea lui Don Guzman.

Ce óre putea fi caus'a care lu-frica se tremure de sórtea lui Guzman? Fost'au ei amici? Fost'au rude-nie? — Nu! Amendoii inse erau cei mai buni jucatori de siach in Spani'a.

(Va urma.)

elu, pentru cá ele nu 'si apartienú lorú. Elu 'si recunósce dreptulu de a le ocupa de a le aplica la trebuintiele sale, de a le schimba form'a, de a altera arangémentulu lorú naturalu, de a face, cu unu cuventu, aceea ce va vrea, fara ca nici o remuscare se 'i misce sufletulu. Nu este inse de ajunsu ca se simtiu trebuinti'a unui lucru, pentru cá in acelasi momentu se amu si dreptulu asupra lui. Acea ce constitué dreptulu primitivu, este superioritatea frésca a aceluia, care este liberu asupra aceluia, care este fatalu, a aceluia, care este inteligente si rationabilu asupra aceluia care nu este. De aici urméza dreptulu omului asupra tuturor lucrurilor, care n'au fostu apropiate mai inainte.

Considerata in raportu de omu cu omu proprietatea 'si are bas'a sa in caracterulu sacru alu personalitatii omenesci, constituita in modu eminente prin libertate. A rapi unui omu aceea, ce elu si-au asimilatú prin aplicarea facultatiloru sale si prin activitatea sa libera, insemnéza a comite unu atentatu asupra inviolabilitatii persónei, inviolabilitate, pe care codurile nóstre o recunoscú si o garantéza si care departe de a fi ea insasi unu efectu, este din contra ratiunea ei de a esista. Acésta este esplicarea originei proprietatii prin libertate din care urméza dreptulu primului ocupatoru si acela alu labórei, ca principiu alu oricarei labori si alu ori-carui dreptu.

Partea cea mai mare a jurisconsultiloru si publicistii celebri, ca Montesquieu, Mirabeau, Bentham si altii, dicu, cá originea proprietatii este legea civila, inse pentru cá este necesaru ca inaintea legii se esiste unu ce la care se póta fi aplicata, ei, in genere, invóca dreptulu primului ocupatoru. Inse acestu dreptu alu primului ocupatoru consideratu pentru sine, nu insemnéza nemicu, si elu nu a meritatu numele seu de dreptu gratia uneia séu altei conditiuni si mai adesea decátu gratia reuniunei lorú. Prim'a este libertatea, si respectulu care 'lu implica; a dou'a este labórea. Si mai antaiu libertatea, aceea libertate, care dá lui Diogene dreptulu de a 'si apara locul seu la sóre si care constitué dreptulu selbatecului asupra acelei bucáti de lemnu pe care o a redicatu séu ruptu din arbore. Libertatea inse, care se marginesce numai la o simpla luare in posesiune, adesea nu constitué decátu unu dreptu vagu si nesuficientu. In puterea teoriei, care stabileste proprietatea, singuru si numai pe prim'a ocupare, acela care sosescé mai antaiu pe unu terenu inca neocupatu aru avea dreptulu se si 'lu aproprieze fara nici-o grige si aceia, cari aru veni in urm'a lui aru fi tienti se recunósca in elu pe legitimulu proprietaru alu acelu terenu. In felulu acesta, selbaticii Americi aru avea dreptulu a 'si atribui pentru totu-deauna proprietatea acelorú paduri virginale, ce au ocupatu. Libertatea si dreptulu primului ocupatoru au lipsa de o noua sanctiune, care realiséza dreptulu intr'unu modu mai bine definitu si acésta este labórea. (Va urma.)

Don Silva y Mendez respunde inspaimentatu: „Sire, Episcopulu de Segovia, fostu atasiatu curtii regesci muri in septeman'a trecuta; denumirea urmatoriuului lui zace neresolvita pe més'a consiliului — si, pe langa aceea, trebuie asternuta papalului veto. Primatii bisericesci sunt adunati de presentu in Valladolid; prelatii de aici inca sunt chiamati acolo; episcopulu de Madridu a plecatu dejá.“

La audiulu acestor'a unu surisu sburá pe buzele lui Ossuna; unu surisu d'o bucuria triumfatóre, de óra-ce densulu nu numai ca se tienea de famili'a Guzman, dar condamnatulu ii érá si amicul celu mai scumpu.

Regele nu scapá din vedere surisulu acest'a si díse cu fírmitate: „Eu sunt si remanu rege, prin urmare nu me potú invói cá Maiestatea regala se fia tianta de batjocura. Scepturlu acest'a, domnii mei, póte se ve para usioru, cine inse va cutéza se 'lu insulte, sfarimatu va fi! Eventualitatea acest'a totusi se póte delaturá fora dificultati. Prea santulu Parinte ne este obligatu in multe privintie, in urmare nu vomu intempiná displicere indeplinindu pasiulu, ce avemu de cugetu. Regele Spaniei e in stare a créa principii, odata de ce nu si episcopu?“

Radica-te, Don Ruy Lopez, radica-te cá Episcopu de Segovia. Radica-te, iti ordonu si ocupa scaunulu dignitatii bisericesci!“

Spaima si fiori cuprinse pe presentu. Don Ruy Lopez se radica mecanice — capulu ii ametiesce, limb'a ii denéga serviciulu, in fine abiá balbutiesce: „M-Vóstra indurati-ve.“

„Tacere Episcopo! reflectá iute regele, „asculta comandai Domnitoriului Teu. Formalitatile introducerei se voru face mai tardu. Suditii mei voru vedé acum, ca eu lucrú din autoritatea mea regala. Tu, episcopo de Segovi'a, se mergi cu Calavarez in chili'a condamnatului. Dati sufletulu lui criminalu absolutiune de pecate ér corpulu ilu predati fidelulu nostru servitoriu, cá se procedá conformu dorintiei nóstre. Calavarez, tu imi aduci capulu tradatoriuului in sala . . . Ve acceptámu . . . Cáci Don Guzman, principe de Calatrava duce

voru iubi acésta tíera ca o noua patria, si o voru servi cu braciéle si munc'a lorú, si deca va fi de trebuintia, si cu armele, ca si cei-l-alti Romani.

In tóte porturile Americi meridionale spaniole, Genovesii suntú pré numerosi, comerciantii mari si mici. Afara de acésta, de cati-va ani, emigréza acolo celu pucinu 50.000 de Italiani pe fia-care anu, mai cu séma tierani. Causele acestei fapte pré grave suntú deosebite si triste: nu e locul aici de a le cerceta. Gubernulu italianu doresce, déru nu póte opri acea emigratiune, care saracesce tíera. In anii din urma, multi dintre emigratii in Americ'a insielati de agintii de emigratiune, au peritu in tíeri departate, séu dupa pncinu tempu s'au intorsu a casa mai nenorociti de catu plecaseru. Italianii suntú mai cu séma numerosi in Republic'a Argentina, unde au infiintiatu niste colonii fórte inflorite, despre care vorbesce unu Englesu, d. Murray, in cartea sa asupra acelei Republice.

Emigratii italieni, in locu de a se duce peste Oceanu, e mai bine se se asiedie langa Dunare si pe tiermurile Marii-Negre, se se amestece cu Romanii si se devie cu totulu Romani.

Acésta cestiune trebuie se fia adancu cercetata si maturu studiata. Cum d-vóstra ati facutu unu apelu pentru acésta la press'a romana, eu am facutu la press'a italiana.

Cu acelasu scopu, ca cestiunea se fia bine studiata si lamurita, si se se pregatésca o solutiune folositoré pentru Romani'a si pentru Itali'a, eu am de gandu se infiintiezu in Bucuresci unu comitetu compusu de Romani si de Italiani. Am si scrisu la cati-va ómeni insemnati din Itali'a si la Societatea pentru protegerea emigratiunii, ca se formeze asemenea comitete in Rom'a si in alte orasie italiene.

Asia déra se fia bine-cuventata a treia plantatiune — voiu intrebuintia vorb'a d-lui Maniu — a ginte latine in tíer'a romanésca!

Constitutiunea opresce colonisarea cu ginti straine. Déru Italianii nu sunt o ginte straina in Romani'a.

Cea d'intaiu plantatiune a fostu in tempulu lui Traianu si in timpurile posterióre, si a asiediatu latinismulu in Daci'a cea vechie asia in catu elu nu s'a potutu stirpi nici odata. Multu s'a vorbitu de niste sofisti Germani contra latinismului Romaniloru, pe care ei ii considera ca o amestecatura eterogena de elemente deosebite. Pentru aperarea latinismului Romaniloru, eu voiu aduce acelasu argumentu, pe care in cartea mea „Vingt ans d'exil“ l'am adusu pentru aperarea elenismului Greciloru de astadi totu contra unoru sofisti Germani.

„Candu admira, cineva o planta frumósa cu frundie elegante si acoperite de pufu, cu flori colorate si mirositóre, nu 'i pésa nici de cum de a sci ce felu de pamentu a nutritu acea planta, acele flori. Póte gradinarulu a amestecatu baligarulu cu argilu si cu nisipu, cá s'ajute acelu capu d'opera alu naturei cá se se desvolte. Este asemenea nefolositoru d'a cerceta care a fostu elementele omenesti ce o multime de cause au adusu pe pamentulu românescu. Tóte au fostu amestecate, unificate si au formatu némulu romanu de ginte latina. Cine néga acésta, néga lumin'a sórelui. Germinele latinu bunu si puternicu 'si-a insusitu tóte cele-l-alte elemente, le-a datu o viétia noua, precum trandafirulu, iasomia, camelia isi insusiescu impreuna cu radiele sórelui argilulu, nisipulu si chiaru baligarulu ce bunulu gradinaru a amestecatu. Totu asia s'a intemplatu si in alte tieri.“

A doua plantatiune latina pe pamentulu românescu, mai mica de catu cea d'intaiu, s'a facutu in evulu de midilocu, candu Genovesii isi avéu colonii la Calafatu, la Giurgiu, la Galati, si tratate cu miclele republice care esistau in tíer'a romanésca.

Multe familie italiene s'au asiediatu atunci in Romani'a. Ómeni asia de insemnati, precum este dincóce de Milcovu d. C. A. Rosetti, si precum a fostu dincolo d. C. Negri, sunt o proba invederata ca si acelu elementu a fostu bunu si puternicu, a fostu folositoru némului romanu.

Dorimu se vedemu in timpurile nóstre a treia plantatiune latina in Romani'a, Itali'a nu póte se se mangaie de perderea atatoru fii ai sei, care se ducu preste Oceanu si nu mai sunt folositori tieriei lorú natale, fiindu-cá acésta n'are nici unu interesu comunu cu acele tieri asia de departate. Déru Italianii, cari voru veni in Romani'a nu voru fi perduti cu totulu pentru Itali'a. Romanii si Italianii n'au numai origine comuna si limbi care s'asemena; au si mari interese comune, care se voru desvolta mai bine candu cele doue natiuni sorori se voru cunóste mai d'aprópe. Italianii romanisati voru servi totu interesele italo-romane: ei voru fi demni de noua lorú patria, precum erau de cea vechia.

Eu speru, că press'a și comitetele voru desvolta și poporarisă aceste idei, voru pregati a treia colonisare italiana în Romani'a, spre onórea și în folosulu ambeloru natiuni.

Marcu Antoniu Canini.

La situatiune.

B.-Pest'a éra a fostu martora unui spectacolu fôrte curiosu. Duminec'a trecuta se inscenase acolo un nou meeting pentru salvarea patriei. Pe la órele trei dupa amédu se adunaseră aprópe 8 mii de persóne, cu deosebire din clasa lucratorilor și alții, totu feliu de adunatura. Presiedintele, deput. Ign. Helfy deschide adunarea prin o vorbire fulminantă, începudu cu urmatórea frasa: „E unu blastemu asupra natiunii, ca ea nu póte luptá, nu se póte inspirá pentru ideile proprii, ci numai pentru cauze cari nu o intereséza de locu“; în fine închiaia, că poporul trebuie se se declare în faci'a regimului, în faci'a Europei întregi, aretandu, că densulu, adeca poporul, nu consente, ba desapróba politic'a gresita urmarita de capii guberneloru.

Dupa Helfy se suí la tribuna Carolu Eótvós și citește urmatórea resolutiune: „Adunarea poporului protestéza contra cuceririi Bosniei și Hertiegovinei și în contra resboiului începutu spre scopulu acesta; ea nu considera de resbelu alu natiunii și continuarea lui o tiene de periculósa. De aceea adunarea dorește, cá, fora amenare, se se închiaia cu Turci'a o conventiune și armat'a se se rechiame din Bosni'a.“ Oratorul critica aspru tienut'a ministrilor Tisza și Andrásy. Se nasce scomotu mare. În fine presiedintele enuncia primirea propunerii lui Eótvós.

Deputatul E. Simonyi motivéza a doua resolutiune prin care cere darea în judecata a gubernului, carele, prin procederea sa faci'a cu Bosni'a și Hertiegovin'a, a periclitatu legea și constitutiunea. Primindu-se și acésta, adunarea decide, cá resoluti'a prima se se aduca la cunoscenti'a ministrului presiedinte Tisza, ér a dou'a se se substérna dietei în forma de petitiune.

D'odata cu acésta a isbucnit în Pest'a și crisea ministerială, demisiunandu mai antaiu min. de finantia, Széll, și dupa densulu, întregu Cabinețulu. Ministrulu Széll și-a motivatu demisiunea cu aceea ca spesele ocupatiunii sunt prea mari și budgetulu statului se 'ngreunéza prea tare. Pe candu foile din capital'a Ungariei anuncia ca crisea ministerială este fôrte gravă, telegramele de Vien'a ne spunu, ca singuru min. Széll persista la abdicere, ér d. Tisza și ceilalti ministri, sunt gat'a a remané și mai departe, inse numai sub anumite conditiuni.

Romani'a.

Bucuresci. Solemnitatea cu care s'au deschis camerele Romaniiei în sesiune extraordinaria la 15/27 Sept. pela 12 óre o aveti descrisa în Monitoriu oficial si în alte diare mai serióse din capitala. Acelu cuventu energiosu fu rostítu asta-data în numele In. Sale Domnitoriuului de catra domnu Mich. Cogalniceanu, cu vocea sa cea sonoră. Siese sententii pe care le vedeti subtrase în exemplariulu ce ve transmitu, au fostu aplaudate cu multa demnitate de catra membrii adunati.

Domniloru Senatori.

Domniloru Deputati.

Prin mesagiu Meu de închidere a ultimei sesiuni, Eu v'amu aretatu ca Congresulu din Berolinu, preocupatu de a da lunei pacea multu dorita, a transigiatu asupra unoru cestiuni importante pentru statele mici, daru de unu ordinu secundaru în privintia marilor interese europene; și ca în deosebi Romania era chiamata a face paci lunei sacrificii grele și dureróse.

Totu atuncea gubernulu Meu a luat indatorirea de a ve convoca din nou, cându va fi în positiune de a cunoște cu deplinatate cele ce congresulu europénu a fostu otaritu în privintia patriei nóstre.

Acésta o facu astadi, chiemandu-ve împrejurulu Meu în sesiune extraordinaria.

În acestu intervalu, gubernulu Meu a primitu de la presiedintele congresului actulu oficialu alu tratatului din Berolinu. Asemenea gubernulu imperiale alu Rusiei ne a invitatu în modu oficialu de a ne conforma otaririi Europei.

Ministeriuulu Meu ve va comunica aceste acte, precumu și lucrările ce a socotitu de cuviintia de a înainta în acésta durerósa cestiune.

Astu-felu D-vóstra ve veti afla pusi în positiune de a ve rostii în deplina cunoscentia asupra celor otarite în privintia nóstra de marile puteri.

Domniloru Senatori.

Domniloru Deputati.

Europa a primitu Romani'a în familia statelor independente, inapoiundu gurele Dunarei și întindendu posesiunile pana la Mare. Totu-odata inas marele tribunalu a chiamatu Romani'a, la unu durerosu sacrificiu, la cederea județeloru nóstre de peste Prutu!

Nu exista Romanu, de la Domnu pana la ultimulu cetățianu, carele se nu deplana deslipirea unei parti din pământulu stramosiescu decretatu de Europ'a!

Insa pe langa acésta durerósa simtire, D-vóstra ca mandatori ai Natiunii, ca barbati maturi, ca patrioti neclintiti, D-vóstra aveti dreptulu și datoriu de a cumpeni cu sange rece și grelele imprejurari în care ne aflamu, și asi'a de a lua o otarire care sa nu ne compromita presentulu, care chiaru se asigure viitorulu tiei nóstre.

Energi'a natiuniloru tari se dovedesce în timpulu ispiteloru.

Energi'a nóstra în locu dar de a o ingenunchia înainte restrisitei, se o indoimu prin esperientia dobandita ca putemu compta pe insusi noi, se o otielimu prin unirea nóstra, se o desvoltamu într'o continua staturire de a vindeca ranele patriei, că asi'a sa dovedimu lunei vitalitatea natiunii latine de la gurele Dunarei!

Da, Domniloru Mei, dupa ce pe campulu de onóre amu doveditu ca bratiulu care a purtatul sap'a scie a purta și arm'a, se ne punemu cu totii la lucru și se facemu pe toti fii tiei de a se bucura de bunurile pacii.

Astu-felu v'o mai repetu și asta-di, cum v'amu disu în dio'a de 4 Iuliu, vomu fi în dreptu de a dice Europei, ca Romani'a meritá mai multu de la marele areopagu, ca totusi Romanii, — tiindu séma de grelele imprejurari în midoloculu carora s'a subscriu tratatulu din Berolinu, — nu desperéda de viitoru. Din contra se avemu statornica credinti'a, ca ceea ce rivalitatea intereseloru și necesitatile momentului nu ne a datu asta-di, mane ni se va da de catra dreptatea mai bine luminata a Europei.

Cátu pentru Mine, Domniloru Senatori, Domniloru Deputati, v'o declaru: binele și reulu ce atingu acésta Tiéra care este a Mea, Me atingu și pe Mine! Bucuri'a ei este bucuria Mea, durerile ei sunt durerile Mele! Ori-care va fi hotarirea D-vóstra, acésta va fi hotararea Mea!

Asia daru, Domniloru Mei, cumpaniti imprejurările cu seriozitate, cu sange rece, cu prevedere politica. Luati esemplu de la stramosii nostri, cari în timpuri multu mai grele de catu cele ce petrecemu, n'au desperatu de viitoru și ne-au pastratu o patrie!

Ori-care a fostu otarirea Europei, ori catu de dureróse sunt pentru noi consecintiele acestei otariri, se avemu o convictiune, se o pastramu cu fruntea susu, convictiunea ca ne-amu facutu datoriu, ca puterea morala a Romaniiei s'a realiatu, ca natiunea Romana a dobanditu unu bunu pe care nici chiaru adversarii nostri, — daca avemu adversari, — nu ni 'lu potu contesta, acestu bunu, D-loru Mei, este buna vointia guberneloru straine, este stima natiuniloru, fara osebire.

Sesiunea extraordinaria este deschisa și Dumnedieu se bine cuvinte lucrările D-vóstra.

Carolu.

Ministrulu affaceriloru straine: M. Kogalniceanu.

Ministrulu de interne: C. A. Rosetti.

Ministrulu culteloru și instructiunii publice, adinterim la lucrările publice: G. Chitiu.

Ministrulu financeloru: I. Campineanu.

Ministrulu justitiei: Eug. Statescu.

Ministrulu de resbelu: generalu Cernatu.

No. 2,084 la 15 Septembrie 1878 Bucuresci.

Dupa ascultarea cuventulu de tron în sal'a deputatiloru dela metropoli'a ddni senatori au trecut în sal'a de siedintie din palatulu universitatii. Barbati de multa esperientia în afacerile statului, cari au asistatu de multeori în viétia la solemnitati de acestea me asigura, cá dela 1877 încóce fisionomi'a corpuriloru nóstre legislative s'au schimbatu cu totulu, în catu adeca ele în ochii spectatorului passivu se presenta mai ingrijate și cu o gravitate ce si afla esplicatiunea sa în evenimentele extraordinarie, preste care a trecut patri'a și în altele, pote de aceeași natura preste care pote sa mai treca, dupa-ce se constata pe fia care di mai multu, cá Orientulu nicidecumu nu e impacatu, cá tocmă din contra, elu continua a se scalda în sange și în flacari, éra consecentiele nu le prevede nici unu ochiu omenescu și nu le-a prevediutu nici trifasiulu Congresu dela Berolinu. Elu nu a sciutu ori nu a voit se scia, cá chiaru si popórale remase mai multu în civilizatiune, au facutu totusi într'unu sensu progressu fôrte mare, cá adeca ele au ajunsu se aiba consciintia de individualitatea loru nationala și politica, la care nu voru se renuntie din porunc'a nimenui și în grati'a nimenui, chiane se acela chiaru si congresu europénu. Cá se facemu de carnagiu ce se face în Bosni'a și Hertiegovin'a, cá si de planurile neodichnitorie a le Greciei, de furioasele resculari ale arnautiloru, de luptele din Rhodope, — dara sequestrarea — căci asi'a cauta se o numimu — Asi'e mici prin Angli'a, apropiarea acestei poteri de Rusi'a, ur'a teribile ce domina în acestu imperiu contra Austro-Ungariei, acestea și alte mai multe cauze straine cu adeveratu, sunt totusi de natura a insufla grija ori-carui patriotu romanu. Cestiunile cele grave interne ale Romaniiei sunt si remanu pentru mai multu timp: Basarabi'a și Dobrogea. Romani'a se supune la decretulu congresului dela Berolinu, Rusi'a inse pretinde, cá nu densa se ocupe Basarabi'a ca prin forti'a, ci Romania se 'o presente si dea în posesiune cá de buna voia, cá si unu articlu de marfa ori vreo parchia de cai cumparati pe bani ori luati în schimb. Aci este nodulu gordianu. De aci se nasce întrebarea, cá în casu candu Camerele Romaniiei aru respinge acea pretensiune, trupele rusesci voru desiarta Dobrogea ca se o ia în posesiune Romani'a? Din acésta stare a lucruriloru se póte întielege si mai bine tonulu în care este tienutu cuventulu de tron.

Societatea academica romana.

Sesiunea anului 1878.

Siedinti'a dela 24 Augustu.

(Urmare.)

IV. Curanus, manuscriptu în folio, 126 foi, scrisu în latinesce cu mâna lui Cantemir. Parte din elu s'a

tradusu și tiparitu în rusesce din ordinulu lui Petru cel-Mare, de Iliinski, sub titulu: Kniga sistima ili sostoianie mohammedanska religia, St. Peterburg 1722.

S'a copiatu numai 30 coli, atatu catu a potutu scrie persón'a ce se ingagiase cu copierea întregului manuscriptu, pana a nu pleca subscrisul din Moscva.

La unu locu cu scrierea Curanus se afla:

V. Historia Moldo-Vlahica, originalulu latinescu alu Chronicului vechimei a Romano-Moldovlahilor, în folio, 96 foi, scrisu cu propria mâna a autorului.

Inca necopiatu.

Pentru aceste doué manuscripte am luatú întielegere cu directorulu archiveloru principale alu ministerului de externe din Moscva, D. baron Bühler, ca se le tramita Societatii nóstre Academice, spre copiare, în urma unei esprese cereri din partea D-v., și incuviintierea Maiestatii Sale Imperatului tuturoru Russieloru.

VI. Traductiunea italiana a operii: despre crescerea și scaderea imperiului othomanu, este întocmai facuta dupa originalulu latinescu, pastratu în bibliotec'a museului asiaticu din Petersburg, sub Nr. 51.

B) În bibliotec'a academice theologale din lavra St. Sergiu, (langa Moscva) am aflat:

VII. Loca obscura în Catechisi, quae ab Anonymo Autore slaveno idiomate edita et Pervoe ucenie otrokom intitulata est, dilucidata autore Principe Demetrio Cantemirio, unu volum în 4, sub Nr. 227/568, pagini 247, scrisu de insusi autorulu, în anulu 1720. Legatur'a este în piele, avendu pe prim'a scórtia marc'a Principelui Cantemir bine impresă în aur și conservata.

Acésta scriere polemica îndreptata contra cartii lui Theophan Procopovici „Prima instructiune a copiiloru“, avu mare resunetu și însemnatate pe aceflu tempu în Russi'a, și s'ar potea dice, ca astadi inca ea ar trebui se fie mai cunoscuta și mai apretiuata. — Petru-cel-Mare, în grab'a d'a sadi pe teritoriulu rusescu ródele civilizatiunii europene, cautá se prepare tinerimea cu spiritulu noiloru reforme, de aceea se adresase lui Theophan Procopovici a scrie unu Catechismu, care se rupa cu tradițiunea santiloru parinti, cu vechile forme ale vietiei bisericesci, cu respectulu fara margini pentru doctrin'a pravoslavnică a Orientului. — Cartea aparú în 1720, și din ordinulu Tiarului ea se citea de câte doué ori pe di în biserică. — Principele Cantemir nu se sfi a desveli si a combate cu tarie, în aprobatiunea tuturoru adversariloru noiloru reforme ale lui Petru, și a tuturoru dreptcredinciosiloru, punctu cu punctu eresiele prelatulu rusu, aretanduse pretutindenii adeveratu fiu, și apertoru alu Bisericeii resaritenă. — Textulu latinescu se traduse îndata în rusesce circulandu în mai multe esemplare manuscripte.³⁾

Alaturezu cu acésta copi'a manuscriptulu (62 coli), si unu facsimile dupa marc'a principelui Dim. Cantemir.

VIII. Ioannis Baptistae Van-Helmont phisices universalis doctrina et Christianae fidei congrua, et necessaria philosophia, unu vol. în 4, pagini 820, scrisu întregu de Cantemir, probabilu în Constantinopole, înainte de a se face domnu al Moldovei, sub Nr. 312/567. Legatura este în piele, avendu pe scórtia marca principiera: capulu de bou încoronatu și instellatu, sórele și lun'a; éra josu: sabi'a și buzduganulu încrucisiate.

Oper'a fiindu compusa din excerpte facute de Cantemir din tractatele fisce ale celebrulu chimistu belgianu Van-Helmont (nascutu 1577—1644)⁴⁾, am copiatu ceea ce este propriu scriitorulu romanu, și anume: 1) Encomium in authorem, et virtutum doctrinae eius, moldavo idiomate interpretatum; 2) Lauda catra izvoditoriu, si catra virtutea invetiaturei lui; 3) Lectori amico s. d.; și 4) Index tractatum ex operibus Vanhelmontij excerptorum, solummodo ad Physicam pertinentium; — am facsimilatú si armele principelui Cantemir. (Va urmá).

Correspondentie particulare ale „Observatoriuului“.

Turd'a, 18 Sept. 1878. Onorate Domnule Redactore! Ve este deja cunoscutu ca damele romane

¹⁾ Sub titlu: Pervoe ucenie otrokom, v ne mje bukví i slogi, taje: Kratkoe tolkovanie zakonno desiatoslavia molitvi gospodni. — Symvola vierí, i deviatí blajenstv, în 4 pag. 66. — Cartea a aparutu la 1720, éra nu la 1714, dupa cumu sustiene eronatu Antioch Cantemir, fiulu lui Dimitrie, în satyra I, ed. Globunov pag. 618.

²⁾ Critica lui Cantemir a aparutu anonim, inas toti sciau pe autorulu ei. — Markel Radusevski, într'unulu din protesturile sale contra lui Theophan Procopovici, 'lu arata anume. — Vedi Pekarski. Nauka i literatura v Rossii pri Petrie velicom, Sanct Petersburg 1862. I. 496—498, 503—507. — Cf. Vita Theophanis, ad Scherer's N. Nebenstunden.

³⁾ Rutheni nonnulli Catechismum hunc improbarunt, quod de cultu si imaginum aliter docuerit, quam Iavorsky in Petra Fidei. I. Cistovici, Feofan Procopovici, i ego vremia. p. 50—54, St. Petersburg. 1868. — Unu altu studiu: Odin iz maloizviestnih literaturnich protivnicov Feofana Procopovicea, în Sbornik Istoriceskih materialov i documentov, isd. M. Mihaildovnu, p. 1—35, St. Petersburg 1873.

⁴⁾ Unu esemplaru se pastréda în bibliotec'a Imperiala din Petersburg, sect. I, în 4, Nr. 273, foi 105, provenindu din bibliotec'a principelui Dimitrie Mihailovici Galitnu, ginerele lui Dimitrie Cantemir, dupa fica sa Smaragda (Ecaterina). — Unu altu esemplaru în bibliotec'a seminariulu Vifaniu de langa Lavra Sf. Sergiu. — Pana acuma inca nu s'a tiparitu acestu manuscriptu plinu de interesu sub tóte punctele de vedere.

⁵⁾ Ortus Medicinae, id est initia Physicae inaudita, progressus medicinae novus in morborum ultionem ad vitam longam, Amsterdam 1648, în 4; Venetia 1651, în fol. etc.; tradusu holandesce, englesesce, frantusesce si nemtiesce. Vedi despre Van-Helmont si teoriile sale; Biographie universelle, ancienne et moderne. t. 20, Paris 1817, cuv. Helmont -si: Nouvelle biographie générale, ed. Dr. Hoefer, Paris 1858, t. 23, p. 854—864 si autorii citati acolo.

din Turd'a inca in lun'a lu Decembre anulu trecut au voit se arangeze o loteria in favorulu Ostasiloru romani raniti, fiindu inse oprite de catra politia locala, au trebuit se apedie la Ministeriu, de unde abia in lun'a lui Iunie a. c. am primitu concessiunea. Despre diu'a tragerei, si sortii esiti, ati fostu incunosciintiati prin Domnulu Joane Mesarosiu.

Resultatulu acestei loterii a fostu 150 franci, cari i-amu si tramisu Domnulu Dimitrie Ghic'a la Bucuresci.

In fine ve rogu se binevoiti a publicá si numele domneloru si a domnisoreloru, care au binevoitu a daruf obiecte pe sem'a acestei loteria.

Dómnele Mari'a Ratiu dóue parechi mangete si o cuthia cu parfumuri; Amalia Chiffa, dóue corfitie, o cuthia cu parfumu si o salveta de desertu; Victoria Mesarosiu, doi pantofi pentru orologiu; Nina Tatu o tassa pentru cafea; Ecaterina Ratiu o dosa pentru zacharu; Nina Cabanu unu talerelu pentru cenusia; Maria Vladuti unu paneru frumosu de flori de céra si unu etageriu de parete; Gafia Mucosianu, unu paharu; Anna Cigarianu, unu talerelu de cenusia, si unu paneru de margele; Maria Ghibu, unu paharu; Anna Romontia din Sandu unu candelabru; Domni-siorele, Aurelia Filipescu, o óla pentru tutunu si o garnitura de sugari si aprindietori; Leontin'a Cristea, unu paharu pentru flori; Kleinhempel Clementina, dóue pahara pentru flori; Augusta Orghidanu din Basiovu o figura de porcelanu si unu paharu pentru flori; Emilia Ratiu, unu acariu, una figura de porcelanu, unu taleru de desertu, si o sticluta; Linca Muresianu, o corfitia de margele, Helena Baritiu, o garnitura de botonei, unu portfoliu, o tabatiere. Ludo-

vica Gai'a, o flóre pentru lampa; Maria Manu, ase-menea.

Alaturu totu-odata spre publicare si epistol'a prima de la d. presied. alu „Crucei-rosie“ cum si recepis'a de cuitare asupra sumei de susu.

Primitu dle Red. asigurarea stimei, si a consideratiunei ce ve conservu. Emilia Ratiu.

Bucuresci, Sept. 11/23 1878.

Dómna! Primindu sum'a de lei 150, ce ati bine voit a mai tramite acestei societati cu epistol'a D.-Vóstra dela 28 Augustu, am onóre a ve inainta pe langa acésta recipis'sa cassierului Nr. 2014.

Multumindu-ve din nou in numele comitetului, ce am onóre a presidá, pentru binevoitorulu D.-Vóstre concursu; Ve rogu si cu acésta ocazie se primitu asigurarea osebitei mele consideratiuni.

Presiedinte: Dimitrie Ghica.
Secretariu: Ioanu S. Boboc.

Nr. 2014 Recepissei
Societatea Crucea Rosi'a din Romani'a
Subscriere
pentru
ajutorulu ranitiloru.

Dn'a Emilia Ratiu — Turd'a, Transilvani'a
Lei una suta cinci-dieci (150)
se certifica de noi primirea sumei aretate mai susu.
Anulu 1878 lun'a Sept. 9/21.

Cassieriu: Tacu Dimitrescu.

Bibliografia.

— Cronic'a Moldovei dela midiulocu secólu XIV pana la anulu 1594, de Gregoriu Ureche,

Nru 187 ex 1878.

(44) 3—2

Concursu.

Pe bas'a bugetulu pentru anulu 1878/9 votatu de adunarea generala a Asociatiunei Transilvane, tienuta in Simleu la 4 si 5 Augustu a. c. (punctu 27 alu procesulu verbalu), se publica prin acésta concursu la urmátóriele ajutorie:

1. La 5 ajutorie de câte 20 fl. destinate pentru sodali de meseria, cualificati de a se face maiestri.

2. La 20 de ajutorie de câte 12 fl. 50 cr., destinate pentru invetiacei de meseria.

Terminulu concursulu se defige pe **25 Octobre** a. c. st. n.

Concurentii au se-si inainteze suplicile loru la subseminatulu comitetu, provediendu-le, incátu pentru sodali, cu atestatu de botezu si de purtare morala, dovédindu totu odata, ca sunt cualificati de a se face maiestri; ér' incátu pentru invetiacei, se recere, cá suplicile loru, pre lenga atestatu de botezu si de purtare morala, se fie instruate si cu adeverintia dela maiestru respectivu despre desteritatea si diligintia desvoltata in meseria, cu carea se ocupa.

Din siedinti'a Comitetulu Asociatiunei Transilvane, tienuta la 24 Septembrie 1878.

Pentru presiedinte: Pentru secret. al' II-le:
P. Dunca m. p. V. Petri m. p.

Nru. 187 ex 1878.

(43) 3—2

Concursu.

Pe bas'a bugetulu pentru anulu 1878/9, votatu de adunarea generala a Asociatiunei Transilvane, tienuta in Simleu la 4 si 5 Augustu a. c. (punctu 26 alu procesulu verbalu) se publica prin acésta urmátóriele concurse:

1. La unu stipendiu de 400 fl. destinat pentru unu studentu la filosofia seu tehnica.

2. La unu stipendiu de 60 fl. destinat pentru agronomia.

3. La trei stipendie de câte 60 fl. destinate pentru pedagogia in patria.

4. La unu stipendiu de 60 fl. din fundatiunea Galliana, destinat pentru unu gimnasistu si carele a devenitu vacantu din cauza, ca studentulu carui'a i-s'a fostu conferitu acestu stipendiu in anulu trecut, a intrelasatu a-si tramite cu finea anulu scolasticu testimoniulu prescriu. Conformu literiloru fundationali, la

The'a WILHELM

antiarthritica si antirheumatica alui
curatitóre de sange spre a se folosi in
ori-care anotempu cá singurulu midilocu
curatitoriu de sange cu rezultate sigure.

Cu concessiunea cancel. c. r. de curte datu prin decisiune Vien'a. 7. dec. 1858.	Probata definitivu. Efecte exell. Resultatulu eminentu.	Prin p. in. patenta a M. Sale c. r. assecurata contra falsificarii. Vien'a, 28 martie 1871.
--	---	---

The'a acést'a curatia organismulu intregu, strabate partile intregulu corpu si folosindu-o cá bentura departeza dint'insulu tóte materiile stricacióse, cate se voru fi adunatu, cum nu face nici o medicina; si effectulu siguru este durabilu.

Vindecarea perfecta a arthritei, reumatismului, bóla englezéscu, si a altoru bóle invehite incurabili, ale raneloru, cari puróizea ne'noctatu, ale bóleloru genitáli si bubeloru, ale sgrabuntieloru pe trupu si in faciá, ale peteloru, bubeloru si-philitice.

The'a acést'a au produsu rezultate fórte favorabili mai alesu in infaturi de ficatu si de splina, cum si in greutáti hemoroidali, in doreri

de nervi, de muschi de incheiaturi, de udu, polutiuni, impotentie, scurgeri la femei etc.

Suferintie cum sunt bólele scrofulóse, infatur'a ghindurilor se vindeca iute si perfectu, la acésta, cari beau The'a necurmatu, fiindu ca ea este unu midilocu domulu dissolvatoriu si promovatoriu de urina.

Resultate admirabili sigure.

Dlu Franciscu Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Vien'a.

Wocheiner Feistritz (in Carniolia), 1 oct. 1872.

On. Die! Mai am érași trebuintia de vreo trei pachete din the'a dtale curatitóre de sange, pentru ca dupa-ce am cumperatu de la dta de 2 ori si am folositu acestu midilocu excellentu „the'a antiarthritica si antirheumatica a lui Wilhelm curatitóre de sange“ m'am convinsu de ajunsu de minunatulu ei effectu. Te rogu sem'i tramiti the'a curatitóre de sange cu receperea plátii prin posta. Cu totu respectulu

Ioanu Jerala, capelanu.

Dlu Fr. Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Vien'a.

Tuschkau langa Pilsen, 1 oct. 1872.

De asiu fi cnoscutu mai nainte poterea vindecátóre „a theei dtale antiarthritice, antirheumatice, curatitóre de sange“ asiu fi scapatu de multu de o bóla vechia si asiu fi si mai bogatu cu o suma considerabila cheltuita fora scopu pentru restaurarea

sanetáti mele. Pan' acum am trasu acestu midilocu nepretiuutu de la Praga din depoulu dtale, astadi me adresezu d'a dreptulu catra dta si Te rogu a'mi tramite cu întórcerea postei 12 pachete pe langa receptiunea plátii. Cu totu respectulu

Josef Dilzl.

Dlu Fr. Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Vien'a.

Gutenstein, 1 oct. 1872.

Se 'mi mai tramiti catu mai curendu 2 pachete „thea antiarthritica, antirheumatica, curatitóre de sange a lui Wilhelm“ precum mi-ai mai tramisu prin posta. Eu vediu, ca fora the'a dtale nu mai pociu existe. Cu tóta stim'a

Florian Haselsteiner,
Nr. 43 in Klosterthal.

Preste púcinu va urmá continuarea epistoleloru de recunoscentia, fiindu preste potintia a le publicá dint'odata pe tóte.

Se ve feriti de falsificari si insielatiuni.

On. publicu la cumperare se binevoiesca a reflecta exactu la marc'a si firm'a mea tiparite pe din afóra pe pachetu, pentru cá se nu fia insielatu prin falsificári.

Adeverata thea antiarthritica, antirheumatica curatitóre a lui Wilhelm, se póte trage numai din prim'a fabricatiune internationala antiarthritica, antirheumatica curatitóre de sange in Neunkirchen langa Vien'a, séu din depozitele mele publicate prin diarie.

Textu romanu cu traductiune francesa, note istorice, tabele genealogice, glosariu si indice, de Emilu Picot, profesor de limb'a romana la scóla de limbile ve orientale in Parisu. Publicatiunea acésta erudita e inceputulu unei serie de publicatiuni, ce intentioneza a face, in interesulu cauzei nóstre, mentionatulu domnu, unulu din cei d'antai savanti floromani astadi in vietia. Bibliotecele nóstre publice si barbatii nostri de literé isi voru procura, suntemu siguri, publicatiunile dlui E. Picot, apreciandu valórea loru intrinseca si scopulu pentru care se facu acelea din metropol'a civilisatiunei si in limb'a diplomatica a lumei.

— A esitu de sub tipariu: Ai carte, ai parte. Romanu umoristicu de Teocharu Alexi. Editor'a autorulu Sabiiu 1878. 8° mare 132 pag. Se póte procura dela Dlu W. Krafft in Sabiiu cu pretiulu de 70 cr. v. a. —

— Calindarul Bunulu economu pe anulu 1879 intocmitu de D. Comsi'a si E. Brote. Cu mai multe ilustratiuni intercalate in textu. Sabiiu editor'a tipografiei Ios. Drotleff & Comp. Pretiulu 45 cr. séu 1 leu nou.

Cursulu moneteloru in val. austr.

Vienna, 4 Octobre

Galbinii imperat. de auru	fl.	5.55 cr.
Moneta de 20 franci	„	9.36 1/2 „
Imperialu rusescu	„	9.30 „
Moneta germana de 100 marce	„	57.65 „
Sovereigns englesi	„	12.— „
Lira turcésca	„	11.— „
Monete austr. de argintu 100 fl.	„	100.15 „

matóriele 8 meserie: rotari'a, dolgheri'a (carpentaria, Zimmermann), ferari'a, cojocari'a, masari'a (témplari'a Tischler), cismari'a grósa, pelerieri'a, curelari'a séu sielari'a.

Subseminatulu Comitetu la invitarea societati „Transilvani'a“ deschide prin acésta concursu pentru imbracisiera meserieloru indicate, insarcinandu-se a asiedia pre junii, cari aru voi a se aplicá la meseriile aceaste, la maiestrii cei mai buni, pe câte 3 seu 4 ani, cu contracte formale, inse sub urmátóriele conditiuni:

1. Se fie Romani de nascere.
2. Se aiba celu pucinu etatea de 14 ani.
3. Se poseda celu pucinu cunoscentiile, ce se predau in scólele primarie din Austro-Ungari'a, si se cunosca si o limba straina, germana séu magiara.

Parintii se se lege in scrisu, ca voru lasa pre fii loru se invetie meseri'a, la care se aplica, pana candu voru esi calfe séu sodali cu atestate in regula.

Suplicile instruite conformu celoru espuse mai susu, se se inainteze la subseminatulu Comitetu celu multu pana la **25 Octobre** a. c. st. n.

Din siedinti'a Comitetulu Asociatiunei Transilvane, tienuta la 24 Septembrie 1878.

Pentru presiedinte: Pentru secret. al' II-le:
P. Dunca m. p. V. Petri m. p.

Recvisite de invetiamentu pentru scólele poporale.

Aparatulu metricu, constandu din 12 obiecte mesura noua, impreuna cu explicarea in limb'a romana	fl. cr.	4.50
Atlas de istoria naturala cu 250 figure colorate	leg.	1.75
Chart'a Europel de B. Kozenn, trad. de J. M. Moldovanu, 140 cna. lata si 120 cm. inalta, intinsa pe pencia si in cartonu		5.50
Chart'a globulu paentescu séu semigloburile, 131 cm. lata si 110 cm. inalta, intinsa pe pencia si in cartonu		4.50
Cirle de tabla pentru creta, 15" lungi mai finu		2.50
	mai ordinariu	1.50
Globuri terestre ajustate, 22 centim. in diametru		7.—
Masina de computu cu cugle albe si negre in drotu		3.20
Masina de cititu, 20 tabele de parete cu icone colorate si cu indreptariu		3.50

se afla de vendiare la

(42)

W. Krafft in Sibiiu.

Unu pachetu, impartitu in 8 dose, preparatu conformu instructiunei date de medicu dimpreuna cu informatiunea despre folosire in diverse limb'i consta 1 fl., pentru timbru si pachetare separatu 10 cr.

Pentru comoditatea o. p. adeverat'a thea antiarthritica, antirheumatica, curatitóre de sange a lui Wilhelm se mai afla in:

Sabiiu la **Frid. Thallmayer**, comerciantu. Abrid: F. Tones & Comp. Bistritia: Fridricu Kelp, Tergovits & Zintz, Dietrich & Fleischer.

Blasiu: Carol Schieszl, apotecariu. Orastia: Carol Reckert, apotecariu. Alba-Julia: Iuliu Fröhlich, apotecariu. Clusiu: Ad. Valentini, apotecariu. Brasiovu: Ferd. Jekelius, apotecariu. Lechintia: Friedr. Scheint, apotecariu. Feldióra (langa Brasiovu): Friedr. Folberth, apotecariu.

Ili'a, C. Hoffinger, apotecariu. Osiorheiu: Max Bucher. Sabesiu, I. C. Reinhard, apotecariu. Ba'a mare: I. Horacek, apotecariu. Aindu: August Binder, apotecariu. Miercuria: Chr. Fr. Schimmert, apotecariu. Romanu (Moldova): Josef Dannffy, apotecariu. Sedióia: Iosef B. Tentsch, comerciantu. Reghinulu s.: S. & I. Leonhardt. Huniádóra: Fried. Acker, apotecariu. Rosi'a: Ludw. Moldovan, apotecariu. Ocn'a (I. Sabiiu): Joh. v. Cronberg, apotecariu. (23) 21

Tipariulu lui W. Krafft in Sibiiu.